

Muutamia tietoja Suomen teosofisen liikkeen historiasta.

I.

Suomen teosofisen liikkeen alkuaikat.

Huomattava seikka on, että samana vuonna kuin Mad. Blavatsky muutti manalle, teosofinen aalto pyyhkäisi yli Suomen, ja että taas samana vuonna kuin eversti Olcott kuoli, T. S. Suomalainen Osasto perustettiin.

1891. Ensimmäinen herätys. »Nya Pressen» sisältää Mr. A. Fullertonin artikkelisarjan »Hvad är teosofien?», jonka ruotsiksi on kääntänyt toimittaja J. F. Rossander Tukholmassa. Ruotsinkielistä teosofista kirjallisuutta aletaan Suomessa myydä. Ensimmäiset suomenmaalaiset jäsenet liittyvät T. S:aan.

1894. Suomessa on nyt noin 30 jäsentä kirjoittautunut irtojäseniksi skandinavilaiseen T. S:aan. Helsinkiläiset jäsenet (luvultaan 12) kokoontuvat kevään varrella kahdesti kuukaudessa ja muodostavat lokakuun 14 p:nä yksityisesti »Helsingfors teosofiska förening», jonka puheenjohtajana on arkkitehti A. Wendell. Yhdistyksellä on kokouksia joka toinen sunnuntai talven kuluessa (1894-1895). Yksi kokous 2 p. jouluk. on myöskin ulkopuolisille avoinna.

1895. Myöskin Hankoon perustetaan epävirallinen paikallisyhdistys. Jäsenluku on Suomessa 40; syksyllä on m. m. Pekka Ervast liittynyt skandinavilaiseen T. S:aan.

1896. Muutamat helsinkiläiset jäsenet ehdottavat kirjelmässä muille, että perustettaisiin teosofinen kirjasto ja lukuhuone. Ehdotusta kannatetaan ja Kämpin hotellissa pidetyssä kokouksessa 15 p. syyskuuta asetetaan kolmimiehinen komitea hanketta toteuttamaan. Komiteaan kuuluvat kamreeri Hellner, prokuristi J. Backman ja yliopp. H. Silander.

1897. »Teosofiska Biblioteket i Helsingfors» avataan 10 p. tammikuuta omassa huoneustossaan, Uudenmaank. 15, ja läsnäolevia lausuu tervetulleiksi kamreeri H. Hellner. Ruotsalaiset kirjasto-esitelmät alkavat; joka toinen sunnuntai puhuvat vuorotellen pitkin kevättä ylioppilaat Herbert Silander ja Pekka Ervast; kuulijoita on 20-50 henkeä. Ylioppilas N. Jalander pitää toukokuussa kaksi julkista esitelmää (»Ihmisen kokoonpano» sekä »Karma ja jälleensyntyminen») Uusmaalaisten talolla. Kirjasto muutetaan kesäkuussa Maariank. 12, ja uudessa huoneustossa pidetään kokouksia joka torstai, jolloin luetaan Teosofian Avainta, keskustellaan ja pidetään esitelmää. Teosofisella Seuralla on nyt jäseniä Suomessa yli 50. Joulukuun 11 p:nä perustetaan Helsingissä teosofinen keskusteluseura, jossa on 44 jäsentä (T. S:n jäseniä y. m.); puheenjohtajana toimistopäällikkö C. B. Federley. Vuoden kuluessa tavataan P. E:n artikkeleita sekä ruotsiksi Nya Pressenissä että suomeksi Päivälehdessä. Myöskin Uusi Kuvalehti Kuopiossa sisältää pari kirjoitusta A. S:lta. Painosta ilmestyy »Teosofisk Uppslagsbok», Pekka Ervastin laatima, ja Matti Kurikan »Ulapalle».

1898. Säännöllisiä torstai-kokouksia pidetään Kirjastossa. Ruotsinkielinen keskusteluseura kokoontuu kerran tai kahdesti kuussa. Teos. Kirjaston vuosikokouksessa 2 p. tammikuuta valitaan johtokuntaan kamreeri Hellner puheenjohtajaksi ja teknikot Alb. Backman ja H. Grönberg. Ruotsinmaalainen herra G. Ewerth pitää yhden (»Elämän ja kuoleman arvoitukset») ja Pekka Ervast kaksi julkista esitelmää ruotsiksi (»Teosofia uskontona» sekä »Kuolemattomuus») Uusmaalaisten talolla. P. E:n artikkeleita edelleenkin Nya Pressenissä ja Päivälehdessä. Painosta julkaistaan »Teosofien som religion, två föredrag», kirj. Pekka Ervast (ylipainos Humanitas-lehdestä) sekä »Den hemliga läran» samalta tekijältä (ylipainos Nya Pressenistä). T. S:n jäsenten luku nousee 66:een. Kirjastosta annetaan yli 600 kirjallinaa.

1899. Valtiolliset routavuodet alkavat. Kirjaston ruotsinkielisiä torstai-iltoja jatketaan, mutta niillä on enempi yksityinen luonne. Painosta julaistaan »Johdantoa teosofiaan», kirj. Annie Besant,

suomentanut P. E., muutamien yksityisten asianharrastajain kustannuksella. Kirjaston toimikunta valitaan entiselleen.

1900. Teosofinen lainakirjasto perustetaan Viipuriin. Helsingin kirjastolle valitaan entinen toimikunta. Torstai-iltojen ruotsinkielisiä kokouksia jatketaan.

1901. Kamreeri H. Hellner, Helsingin Teos. Kirjaston puheenjohtaja valitaan Tukholmassa Skandinavilaisen Sektionin edustajaksi ja suomalaiseksi hallinnon jäseneksi. Tänä vuonna alkaa suomenkielinen teosofinen työskentely. Tammikuusta toukokuuhun ilmestyy Jean Boldtin ja Pekka Ervastin viikkolehti »Uusi Aika», joka sisältää »teosofisia kirjeitä» P. E:ltä. Keväällä pitää P. E. kaksi julkista ruotsinkielistä esitelmää (»Teosofian suhde nykyajan ihmisiin» sekä »Teosofia ja kristinusko») ja kaksi suomeksi työmiehille (samat aineet); syksyllä pitää sama puhuja vielä yhden suomenkielisen esitelmän Työväenyhdistyksessä. Toimittaja V. Palomaa, joka Uuden Ajan kautta oli voittettu teosofialle, alkaa säännöllisesti joka sunnuntaiaamu puhua Sörnäisten työväenyhdistyksen talolla. Jouluksi ilmestyy tekijän kustannuksella »Valoa kohti», esitys teosofian opeista, kirj. Pekka Ervast. Kirja saavuttaa suomalaisessa yleisössä suosiota.

1902. Palomaa jatkaa säännöllisiä esitelmiään; kutsutaan myöskin puhumaan Kotkaan, Viipuriin ja Turkuun. Pekka Ervast kutsutaan syksyllä puhumaan Kouvolan nuorisoseuraan. Viikkolehti »Työmiehen Illanvietto», joka syksyllä perustetaan, toimittajina A. B. Sarlin ja V. Palomaa, alkaa säännöllisesti sisältää artikkeleita teosofiasta V. P:lta sekä P. E:ltä ja herättää paljon vastustusta työväen materialistisissa piireissä. Lokakuussa perustetaan »Valon Airut» -niminen komitea teosofisen kirjallisuuden hankkimiseksi suomen kielelle. Komitean ensimmäiset jäsenet ovat: O. Reinikainen, puheenjoht., A. Aaltonen, F. Sippola, S. Sampo, K. Henriksson, V. Palomaa, Pekka Ervast.

1903. Teosofinen kirjallisuuskomitea julkaisee ensimmäisen kirjansa »Omantunnon uskonto», kirj. C. R. Sederholm, suomentanut Martti Humu. Kenraali Sederholm maksaa kirjan painokustannukset (1,000 kappal.) ja lahjoittaa koko painoksen »Valon airueelle», niinkuin rouva M. H. ilmaiseksi oli käännöksen tehnyt. Kahdessa viikossa myydään 700 kappaletta ja näin karttuneet varat ovat ensimmäisenä kustannuspääomana. Nyt julkaistaan vuoden kuluessa lisäksi viisi kirjaa: »Uskonnosta ja elämästä», kirj. Pekka Ervast, »Luonteen kasvatus», kirj. R. W. Trine, suom. P. E., »Kun usko petti», kirjoittanut P. E. sekä kirjoista »Omantunnon uskonto» ja »Valoa kohti» uusi painos. Palomaan lisäksi alkavat nyt myöskin Pekka Ervast ja Martti Humu vuorotellen puhua Sörnäisten Vuorellassa. Keväällä pitää P. E. kirjastossa ruotsinkielisiä esitelmiä, joista tulot lankeavat suomalaiselle kustannuskomitealle. Ruotsalaiset kirjastokokoukset torstai-illoin, jotka koko ajan ovat säännöllisesti jatkuneet, tulevat nyt vilkkaammiksi ja eloisammiksi. Joulukuussa anoo P. E. lupaa suomalaiselle teosofiselle aikakauslehdelle nimeltä »Uutta Valoa».

1904. Teosofisen Kirjaston vuosikokouksessa pitää puheenjohtaja, kamreeri Hellner huomattavan esitelmän »Kalevalasta teosofisena runoteoksena». »Valon airut», suomalainen kirjallisuuskomitea, pitää ensimmäisen vuosikokouksensa 31 p. tammikuuta. Kokouksessa on läsnä 250 henkeä ja ohjelmaan kuuluu esitelmiä, soittoa ja laulua. Noin 800 markkaa kootaan suomalaisen kirjallisuuden hyväksi. Tänä vuonna julaistaan C. W. Leadbeaterin »Teosofian ulkopiirteet», suom. V. Palomaa, »Teosofia ja Teosofinen Seura», »Salainen Oppi ja muita kirjoituksia» sekä »Mitä on kuolema», kaikki Pekka Ervastin kirjoittamia. »Uutta Valoa»-lehdelle antaa epäyksen kenraalikuvernööri Bobrikoff vähää ennen kuolemaansa. Sörnäisissä jatkuvat esitelmät säännöllisesti joka sunnuntai paitsi kesäkuukausina. Keskiviikko-illoin pidetään suomalaisia keskustelu- ja kysymysilloja. Pyynnöstä pidetään siellä täällä maaseudulla esitelmiä. Ruotsalaiset kokoontuvat myös kirjastoon torstai-illoin, jolloin m. m. käydään Bhagavad Gitân läpi ja tulkitaan sitä. Marraskuussa anoo Martti Humu lupaa »Omalletunnolle, Teosofiselle Aikakauslehdelle». Kirjastosta otetaan lainoja n. 800.

1905. »Valon airueen» toisessa vuosikokouksessa kootaan 600 mk. suomalaisen kirjallisuuden hyväksi. Vuoden kuluessa ilmestyy Annie Besantin »Jälleensyntyminen», käänt. V. Palomaa, »Bhagavad Gitâ eli Herran Laulu», Franz Hartmanin saksalaisen käännöksen mukaan suom. Martti Humu, »Mistä tulen, mihin menen?», kirj. Carl du Prel, suom. S. G—d, »Sukupuoliasia järjen ja hengen valossa», kirj. V. Palomaa, »Ajatuksen laki», kirj. W. Atkinson, suom. Matti Kurikka, »Salatieteilijän

sanakirja», kirj. Pekka Ervast. Maaliskuussa saadaan lupa »Omalletunnonle» ja toukokuussa ilmestyy ensimmäinen kaksoisnumero. Tilaajain luku nousee pian yli tuhannen. Syksyllä anoo »Valon airueen» rahaston- ja taloudenhoitaja F. A. Johansson laillista vahvistusta »Teosofiselle Kirjakaupalle ja Kustannusliikkeelle». Lokakuussa saadaankin vahvistus. Julkiset sunnuntaiesitelmät, keskustelu- ja kysymysillat sekä kirjaston torstai-illat jatkuvat niinkuin ennenkin. Esitelmiä pidetään pyynnöstä eri paikoin maaseudulla.

1906. »Teosofisen Kirjakaupan ja Kustannusliikkeen» kolmas vuosikokous maaliskuun 4 p:nä. Kootaan 600 mk. Tänä vuonna ilmestyy »Buddhalainen katkismus», kirj. H. S. Olcott, suomentanut P. E., »Omantunnon uskonto», kolmas painos, »Teosofia ja Teosofinen Seura», toinen painos, »Elämän kysymyksiä», kirj. Tuntematon, »Astrologian järjellinen perusta», kirj. A. H. Barley, suomentanut A. N. ja I. G., »Teosofian Avain», kirjoittanut H. P. Blavatsky, suom. V. H. V. ja P. E. Palomaan »Sukupuoliasia»-nimisen kirjan herättämien erimielisyyksien johdosta muutamit yksityiset ostavat koko painoksen takavarikkoon 7 vuodeksi. »Omatunto» jatkuu, vaikka tilauksia vasta vuoden lopulla on kertynyt tuhanteen. Muu toiminta on entisellään. V. Palomaa tulee liikkeen matkapuhujaksi – kustannukset korvataan vapaaehtoisilla kuukausiavustuksilla – ja käypi monilla seuduilla ympäri Suomea, muutamit paikoin useammastikin. Väinö Valvanne († 1919) jättää 19-vuotiaana muut tulevaisuudentuumat ja antautuu teosofiseen työhön. Helmikuussa päättävät muutamit asianharrastajat perustaa teosofisen laulukunnan, jonka ensimmäisenä johtajana on neiti Martta Lehtonen. Sittenkin keväällä tarjoutuu säveltäjätär neiti Ida Moberg tämän sekakuoron johtajaksi ja tarjous otetaan innostuksella vastaan. Kööri työskentelee ahkerasti ja esiintyy ensimmäisen kerran toukokuussa esitelmäkauden päättäjaisissä Sörnäisissä. Syksyllä hankkii kööri itselleen oman pianon jäsenten ja ulkopuolisten vapaaehtoisilla lahjoilla. Varojansa lisää kööri muutamia iltamia pitämällä. Marraskuussa päätetään julkisessa teosofisessa kokouksessa Helsingissä Teosofisen Seuran Suomalaisen Osaston perustaminen.

1907. T. K. ja K:liikkeen neljäs vuosikokous maaliskuun 3 p:nä. Kootaan 276 markkaa. Vuoden aikana julaistaan »Henkimaailman salaisuudet ja kuolemanjälkeinen elämä», kaksi esitelmää, pitänyt P.E., »Enkelein lankeemus», viisi esitelmää, pitänyt P. E., »Karma», kirj. Annie Besant, suom. V. Palomaa, »H. S. Olcottin elämäntyö», kirjoittanut P. E., »Ihminen ja hänen ruumiinsa», kirj. Annie Besant, suom. V. Palomaa. »Omantunnon» tilausmäärä nousee taaskin vuoden lopulla tuhanteen. Muu toiminta jatkuu yhä niinkuin ennenkin. Palomaan matkavuosi päättyy maaliskuussa. Maaliskuussa ja syyskuussa pidetään taas kokouksia osastokysymyksen ratkaisemiseksi ja syyskuun 15 p:nä perustetaan lopullisesti T. S. Suomalainen Osasto.*)

II.

Suomen Teosofinen Seura.**)

Teosofisen Seuran Suomalainen Osasto sai osastokirjansa lokakuun 21 p:nä 1907, kun ylisihteeriksi valittu Mr. Pekka Ervast matkusti Tukholmaan ja Presidentti¹ siellä allekirjoitti sanotun kirjan. Marraskuussa 1906 sekä maaliskuu- ja syyskuussa 1907 oli pidetty kokouksia ja päätetty perustaa Osasto, ja viimeisessä kokouksessa muodostettiin ensimmäinen hallinto ja valittiin ylisihteeriksi. Teosofisia esitelmiä oli pidetty vuodesta 1901 lähtien², ja vuonna 1903 oli perustettu Teosofinen Kustannusliike³,

*) Tämän tilastollisen esityksen laadin alkuperäisesti Suomen Teosofisen Seuran ensimmäistä vuosikertomusta varten, joka julkaistiin painosta v. 1908. Koska se varmaankin on tuntematon useimmille Ruusu-Ristin lukijoille, olen ottanut sen tähän sangen pienillä korjauksilla.

**) Suomennan tähän T.S:n presidentin, toht. Annie Besantin aikakauskirjan »The Theosophistin» huhtikuun numerossa 1924 olleen kirjoituksen. Valaisen sitä oikaisuilla ja selityksillä heti seuraavassa luvussa. Numerot sanojen jälkeen viittaavat oikaisujen ja selitysten vastaaviin numeroihin.

joka rekisteröitiin 1905⁴. Silloin oli mahdoton muodostaa Osasto, koska lait eivät sitä sallineet, mutta 1905 tapahtui poliittinen muutos, joka teki mahdolliseksi Osaston järjestelyn, ja työ sen hyväksi alkoi yllämainitulla tuloksella.

Osasto kasvoi nopeasti, lisäten viisi uutta looshia 1909⁵, ja aikaansai arvokasta kirjallista ja taiteellista toimintaa Mr. Pekka Ervastin johtamana ja inspiroimana, joka itse puolestaan vakavasti tutki Suomen mystillisiä perintätietoja ja sangen hyödykkäästi paljasteli tätä okkultisen viisauden rikasta suonta⁶. Vuonna 1910 Mr. Pekka Ervast aloitti vaikeaa tehtävää, H. P. Blavatskyn käänteentekevä teoksen *Salaisen Opin* suomentamista⁷, ja ensimmäinen 200 sivua käsittävä vihko ilmestyi toukokuulla 1910. Vuonna 1911 ylisihteeri kertoo »Teosofisen Nuorisoliiton» muodostamisesta, – mielenkiintoinen tapahtuma, kun ajattelee suurta nuorisotoiminnan puhkeamista Seurassa vuonna 1923⁸.

Samana vuonna näyttäytyi saksalaisen ylisihteerin voimakas kristinuskoa puoltava ja itää vastustava mielenlaatu, joka seuraavana vuonna aiheutti kaikkien Idän Tähtien jäsenten karkoittamisen Saksalaisesta Osastosta ja siitä johtuvan Pää-Neuvoston päätöksen, jota noudattaen presidentti lakkautti silloisen Saksan T. S:n osastokirjan ja uudisti sen niiden 17 looshin hyväksi, jotka jäivät uskollisiksi Teosofisen Seuran suvaitsevalle luonteelle⁹. Tohtori Steinerin käynti Suomessa vuonna 1912 ei sillä hetkellä aiheuttanut mitään häiriötä, mutta sai 60 jäsentä eroamaan seuraavana vuonna, jolloin hän perusti Antroposofisen Seuran. Huolimatta Suomen levottomasta poliittisesta tilanteesta Teosofisen Seuran taiteellinen puoli jatkuvasti kehittyi, ja mainitsemme myös, että silloin pidettiin ensimmäiset suomalaiset kesäkurssit¹⁰.

Vuonna 1913 Mr. Pekka Ervast ilmoitti, että Teosofinen Päämaja oli rakennettu Helsingissä ostetulle tontille¹¹, – suuri askel eteenpäin; mutta toiselta puolen Keisarikunnan Senaatti kieltäytyi laillistuttamasta Suomen T. S:n sääntöjä, joiden rekisteröimistä oli anottu v. 1907. Helsingin piispa¹² leimasi T. S:n »ei-kristilliseksi seuraksi» – kieltämätön tosiasia. Mr. Pekka Ervast huomauttaa myös Idän Tähtien järjestön kasvusta, jonka kansallisena edustajana oli Mr. W. Angervo.

Tämä vuosi oli huomattava Eurooppalaisen Liiton Tukholman-kokouksesta, jossa 14 ylisihteeriä oli läsnä ja joka päätti kokoontua seuraavan kerran Parisissa v. 1915, koska T. S:n Pää-Neuvosto oli määrännyt ensimmäisen maailmankongressin pidettäväksi siellä sinä vuonna¹³. Mutta voi! vuonna 1914 puhkesi maailmansota, ja tuo kongressi pidettiin vasta v. 1921.

Suomi ei heti joutunut sodan jalkoihin; v. 1914 Mr. Pekka Ervast vielä oli ylisihteerinä¹⁴; hän lausuu toivomuksenaan, että »Teosofinen Seura ei jakautuisi, vaan pysyisi voimakkaana käyttövälineenä Mestareille tulevaisuuden muovaamiseksi. Semmoinen on suomalaisten teosofien toivo¹⁵. Tämä toivomus on täyttynyt¹⁶, sillä Seura on voimakkaampi kuin koskaan¹⁷, ja v. 1923 oli sille erittäin suotuisa aika¹⁸. V. 1914 mainitaan kiitoksella tohtori Sonckin työ. V. 1915 Suomi oli peittynyt sodan pilviin, eikä vuosikertomusta saapunut Adyariin¹⁹. V. 1916 ainoastaan yksi looshi, Sökaren, jatkoi kokouksiaan²⁰, ja vuosikokouspuheessaan presidentti huomauttaa: »tuntemme itsemme levottomaksi hyvän ystävämmme Pekka Ervastin puolesta».

V. 1917 tohtori Angervo valittiin yhdeksi vuodeksi (ylisihteeriksi), ja v. 1918 Mr. Pekka Ervast – joka kokonaan oli antautunut Suomen salaisia perinnätietoja koskeviin kirjallisiin tutkimuksiinsa²¹ – valittiin hyvin vasten tahtoaan kerran vielä vanhaan toimeensa. Seuraavana vuonna hän lopullisesti kieltäytyi, ja hänen iloisella suostumuksellaan valittiin tohtori John Sonck ylisihteeriksi kolmeksi vuodeksi, ja on sittemmin tullut uudelleen valituksi. Suomea on kohdannut onni nähdä luonaan v. 1922 Mr. ja Mrs Ernest Wood, ja v. 1923 Mr. ja Mrs. C. Jinarajadasa. Tohtori Sonckin huolenpidon ja viisaan johdon alaisena Suomen T. S. edistyy hyvin ja harmoonisesti, mutta koskaan ei se saa unohtaa, kuinka suuressa kiitollisuuden velassa se on Pekka Ervastille hänen monivuotisesta hartaasta työstään.

The Theosophist, huhtik. 1924.

III.

Oikaisuja ja selityksiä.

Numerot viittaavat edellisen luvun tekstissä oleviin numeroihin.

1. 1 S. o. Mrs. Annie Besant, joka samana vuonna (1907) eversti H. S. Olcottin kuoleman jälkeen oli valittu Teosofisen Seuran kansainväliseksi presidentiksi.
2. S. o. suomalaisia esitelmiä, sillä ruotsiksi oli pidetty teosofisia esitelmiä paljon varhemmin (kts. ed. lukua).
3. »Valon airut» -niminen komitea alkoi toimintansa tammikuussa 1903, mutta perustettiin lokakuussa 1902 (vrt. I lukua).
4. Rekisteröiminen tapahtui F. A. Johanssonin nimessä, vaikka kirjat siihen saakka olivat ilmestyneet Pekka Ervastin vastuulla (vrt. I lukua).
5. Perustettaessa oli looshien sääntöjenmukainen lukumäärä 7.
6. Tämä on sanottu ennenaikaisesti, sillä varsinaiset Kalevala-harrastukseni alkoivat 1912.
7. En sitä työtä yksin aloittanut eikä koko hommasta olisi tullut mitään ilman työtoverini Väinö Valvanteen ahkeraa apua. Hän ensin suoritti suomennostyön; yhdessä sitten kävimme huolellisesti ja tarkkaan, lause lauseella läpi suomennoksen, verraten sitä alkutekstiin, oikaisten ja korjaillen. Että Salainen Oppi ei ole täydellisesti ilmestynyt suomeksi (kaksi vihkoa puuttuu toisesta osasta), riippuu osaksi siitä, että V. H. V. sairastui ja kuoli, ennenkuin työ oli päättynyt, osaksi varojen puutteesta, vaikka nyttemmin olisikin tarjona minulla taitavia apulaisia.
8. Suomi oli siis edeltäjä-maa.
9. Tämä kuvaus on yksipuolinen, sillä tohtori Steinerin kanta tuskin lienee niin ahdasmielisesti kristillinen ja niin itämaalaisia uskontoja halveksiva kuin tässä otaksutaan.
10. Kiteellä v. 1912. Seuraavat kesäkurssit pidettiin päämajalla 1913 ja 1914, Mikkelissä 1915, päämajalla 1918 ja 1919.
11. On tietysti oleva. Helsingin läheisyydessä.
12. Kysymyksessä on Porvoon tuomiokapituli.
13. Muistan, kuinka ilomielin ajattelin: Mrs. Besant on siis varma, että ensi vuonna ei ole sotaa Euroopassa, – ehkä onnellisesti päästään koko sotauhan ohi!
14. Olinhan ylishteerinä seuraavinakin vuosina.
15. Näillä sanoillani tahdoin lausua ilmi sen toivomuksen, ettei Teosofinen Seura eikä sen jäsenet sekaantuisi sotaan ja sodan tunnelmiin, vaan eläisi yleismaailmallisissa veljeystunteissa ja -töissä läpi koko sota-ajan.
16. Väärin sanottu, sillä minun toivomukseni ei täyttynyt.
17. Lienevätköhän samaa mieltä ne sankat joukot vanhoja teosofeja, jotka viime vuosina ovat jättäneet Teosofisen Seuran ja muodostaneet erilaisia ja erinimisiä yhtymiä eri maissa?
18. Jos lie liittynytkin uusia jäseniä runsaasti T. S:aan, kuka takaa, että nämä nuoret teosofit tietävät paremmin, mitä teosofia on ja mikä on teosofisen liikkeen alkuperäinen, varsinainen tarkoitus, kuin ne vanhat – voisi melkein sanoa veteraanit, –jotka toinen toisensa jälkeen tyytymättöminä poistuvat T. S:sta?
19. Vuosikertomusta en lähettänyt vuosina 1915 ja 1916, koska postikulku oli niin epävarma, että Mrs. Besantkin oli lakkauttanut »Theosophistin» lähettämisen Suomen T. S:lle, ja koska pankit eivät välittäneet rahoja Indiaan.
20. Suomen Teosofinen Seura jatkoi toimintaansa keskeytymättä sodankin aikana, looshit pitivät säännöllisiä viikkokokouksiaan ja vuosikokous pidettiin v. 1915 Mikkelissä ja v. 1916 Viipurissa. Vuosikokouksen pito mainittuina vuosina Helsingin puolella olisi tuottanut hankaluutta, koska olin venäläisen santarmiston erikoisen valvonnan alaisena ja johtamastani T. S:sta käytiin vilkasta kirjeenvaihtoa kenraalikuvernöörkanslian ja Pietarin välillä. Sökaren oli ruotsinkielinen looshi Helsingissä, joka oli v. 1911 eronnut Suomen T. S:sta ja liittynyt suoraan Adyariin.

21. Paremmiin sanoihin: olin toivonut saavani antautua, sillä semmoinen »antautuminen» ei ollut karmassani. Vaikeudet Suomen T. S:ssä kärjistyivät huippuunsa v. 1920 ja loppuivat vasta siihen, että perustettiin Ruusu-Risti, Suomen salatieteellinen tutkimusseura, marraskuun 14 p:nä 1920.

Pekka Ervast.

(Ruusu-Risti 1924 Elokuu N:o 6, s. 219-230)